

PM - PÅVERKAN PÅ RIKSINTRESSE HÖGEXPLOATERAD KUSTZON

BEDÖMNING AV PÅVERKAN PÅ NATUR- OCH KULTURVÄRDEN FÖR
KUSTSTRÄCKAN KÄMPINGE - TRELLEBORG

2023-12-14

PM - Påverkan på riksintresse högexploaterad kustzon

Bedömning av påverkan på natur- och kulturvärden för kuststräckan Kämpinge - Trelleborg

Uppdragsnamn	DP Kämpinge
Uppdragsnummer	10340746
Författare	David Sundqvist
Datum	2023-12-14
Ändringsdatum	
Granskad av	Britt-Marie Strandberg
Godkänd av	David Sundqvist

KUND

Vellinge Kommun

KONSULT

WSP

Jungmansgatan 10

211 11 Malmö

Besök: Laholmsvägen 10

Tel: +46 10-722 50 00

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

wsp.com

KONTAKTPERSONER

David Sundqvist, david.sundqvist@wsp.com, 010-721 01 16

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	4
1.1	Rapportens syfte	Fel! Bokmärket är inte definierat.
1.2	Detaljplanens bakgrund och syfte	4
2	Riksintresse högexploaterad kust	4
2.1	Miljöbalken	5
2.1.1	Förarbetarna	6
2.2	Tidigare rättsfall	6
3	Avgränsning och samlad bedömning	7
4	Nulägesbeskrivning	9
4.1	Kuststräckan Kämpinge - Trelleborg	9
4.1.1	Landskapsbild	9
4.1.2	Strukturer och samband	10
4.1.3	Särskilda områden och objekt	12
4.1.4	Friluftsliv och turism	12
5	Framtida utveckling för kustlandskapet	13
6	Alternativ	15
6.1	Huvudalternativ	15
6.2	Alternativ utformning och lokalisering	15
6.3	Nollalternativ	15
7	Konsekvenser	16
7.1	Konsekvenser på de samlade natur och kulturvärden	16
7.1.1	Huvudalternativ	16
7.1.2	Nollalternativ	17
7.2	Kumulativa Effekter	17
8	Slutsater	19
9	Referenser	20

1 INLEDNING

WSP Sverige AB har på uppdrag av Vellinge kommun tagit fram detta PM som ska utgöra ett underlag kring påverkan på de samlande natur- och kulturvärdena i kustlandskapet och ska utgöra ett underlag för bedömning av detaljplanen Förbifart Kämpinges påverkan på riksintresset Högexploaterad kustzon enligt 4 kap. 4 § Miljöbalken.

Detaljplanen Förbifart Kämpinge 9:26 har varit ute på samråd under våren 2023 och granskning under hösten 2023. I yttranden från Länsstyrelsen Skåne har eventuell påverkan på riksintresse högexploaterad kustzon påpekats både i samrådet och granskningen. Länsstyrelsen har bedömt att detaljplanens ändamål och syfte inte faller inom undantagsreglerna för riksintresse högexploaterad kustzon utan det behöver påvisas att detaljplanen inte påtagligt skadar de samlade natur- och kulturvärdena inom kuststräckan Kämpinge - Trelleborg som helhet. Detta PM har tagits fram parallellt med övriga planhandlingar för detaljplanen Förbifart Kämpinge 9:26 m.fl.

1.1 DETALJPLANENS BAKGRUND OCH SYFTE

Boende i Kämpinge by, öster om Höllviken, i Vellinge kommun, har under en längre tid framfört upprepade klagomål på trafiksituationen i Kämpinge efter utbyggnad i Räng sand. Frågan om att anlägga en ny väg som avlastar trafiken genom Kämpinge by har diskuterats under en längre tid genom skrivelser till Trafikverket från kommunen, klagomål från boende, krav från Trafikverket vid detaljplanläggning i Räng sand samt tidigare överenskommelser mellan kommunen och Trafikverket. Vellinge kommuns gällande översiktsplan, Översiktsplan 2010 – 2050, förespråkar en ny väg mellan Räng Sandsvägen (väg 519) och Kämpingevägen (väg 585), som en förlängning av Skegrievägen (väg 517).

Under hösten 2022 påbörjade Vellinge kommun arbetet med att ta fram en ny detaljplan för att möjliggöra en ny väg mellan Räng Sandsvägen och Kämpingevägen i enlighet med kommunens översiktsplan, ÖP 2010, samt enligt tidigare överenskommelse med Trafikverket. Målet är att avlasta trafiksituationen i Kämpinge by med lägre flöden av bilar och tunga fordon och därmed skapa en bättre miljö för boende och öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.

Förslaget till detaljplan har varit ute på samråd under våren 2023 och ute på granskning under tidig höst 2023.

2 RIKSINTRESSE HÖGEXPLOATERAD KUST

Riksintresse högexploaterad kustzon regleras i Miljöbalken (1998:808) 4 kapitlet som omfattar geografiska fastslagna riksintressen. De flesta bestämmelserna i fjärde kapitlet miljöbalken har sitt ursprung i lag (1987:12) om hushållning med naturresurser, även kallad naturresurslagen. Bestämmelserna formulerades med bakgrund av den konkurrens som rådde under 1970-talet mellan olika exploateringsintressen, främst mellan miljöförstörande industri och fritidsbebyggelse samt bevarandebakgrund och

rekreationsintresse. Urvalet av dessa geografiska områden har baserats på den process av kunskapsinsamling, programarbete och planeringsåtgärder som vidtagits inom ramen för den fysiska riksplaneringen som pågått sedan slutet av 1960-talet.

Syftet med de ursprungliga bestämmelserna var att skydda ett antal större områden som i ett nationellt perspektiv bedömts som särskilt viktiga på grund av de natur- och kulturvärden som finns i områdena samt platsens förutsättningar för turism och friluftsliv. Inom områden för riksintresse för högexploaterad kust får exploateringsföretag och andra ingrepp endast komma till stånd om de inte påtagligt skadar natur- och kulturvärden. Riksintresset värnar om det rörliga friluftslivet samt att behålla de säregna miljöer som kustzonen består av, till exempel sandstränder eller strandängar. Bestämmelsen inom riksintresset för högexploaterad kust utgör dock inget hinder för utveckling av befintliga tätorter, av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

2.1 MILJÖBALKEN

I Miljöbalkens fjärde kapitel tas de så kallade geografiska riksintressena upp, där ett antal områden med stora natur- och kulturvärden pekas ut som riksintressen och för vilka olika hänsyn, exploateringsföretag eller ingrepp kan tillåtas. För dessa områden har avvägningen mellan olika intressen gjorts direkt i lagen och de geografiska områdena utgör i sin helhet ett riksintresse. Deras status som riksintressen är till skillnad från riksintressen enligt tredje kapitlet Miljöbalken är fastslagna direkt i lagen.

Planförslaget Förbifart Kämpinge 9:26 berör det geografiska området benämnt kuststräckan och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp. Brofjorden ligger strax norr om Lysekil och Simpevarp strax nordöst om Oskarshamn och riksintresset täcker in hela Skånes kuststräcka.

Ungefärlig sträckning (röd linje) av sträckan Brofjorden till Simpevarp

2.1.1 Förarbetarna

Propositionen (1997/98:45) tar upp författningskommentarer till fjärde kapitlet i Miljöbalken. Bland dessa står det att bestämmelserna som berör riksintresse högexploaterad kust motsvaras av tidigare bestämmelser i naturresurslagen samt att vad som anges i propositionen till naturresurslagen (proposition 1985/86:3) gäller alltså. I denna proposition nämns att de geografiskt utpekade riksintressena inte ska ses som ett hinder mot all exploateringsverksamhet. Styrkan av de värden som riksintresset ska värna varierar inom området. Därför är det möjligt att inom områdena lokalisera bebyggelse och andra anläggningar utan att bevarandevärdena påtagligt skadas. Förutsättningen är att man lyckas finna en acceptabel lokalisering och utformning ¹

I propositionen till Miljöbalken följer det att syftet med bestämmelserna i fjärde kapitlet är att skydda natur- och kulturvärden som finns i de geografiska områdena mot exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön som påtagligt kan skada områdets bevarandevärden. Denna bestämmelse till skydd för områdenas natur- och kulturvärden innebär i likhet med övriga bestämmelser i fjärde kapitlet, att en vägning redan är gjord och således att natur- och kulturvärdena ska ges företräde i konkurrenssituationer. Med uttrycket "påtagligt skadar" avses sådana åtgärder som kan ha en bestående negativ inverkan på de skyddade intressena eller som tillfälligt kan ha stor negativ inverkan på detta. Det bör därvid betonas att bedömningen bör utgå från de samlade natur- och kulturvärdena i hela det geografiska området ².

2.2 TIDIGARE RÄTTSFALL

I en dom där Mark- och miljööverdomstolen prövade uppförande av en vindkraftsanläggning inom område för riksintresse högexploaterad kustzon fann domstolen att exploateringen skulle i viss utsträckning förändra landskapsbilden men att det aktuella området är emellertid redan i dag förhållandevis exploaterat och det bär tydliga spår av mänsklig verksamhet, bland annat i form av vägar och bebyggelse [...]. Domstolen bedömde att det ansökta exploateringsföretaget inte skulle komma att påtagligt skada berörda natur- och kulturvärden. I ett yttrande till domen skrev Boverket att översiktsplanen är det instrument som främst ska användas för att hantera hushållningsbestämmelserna i andra och tredje kapitlet Naturresurslagen (1987:12). Boverket menar att översiktsplanerna måste också kunna hantera regionala och nationella intressen som rör den fysiska planeringen. Boverkets synpunkt var att om översiktsplaner inte utvecklas eller används som ett styrinstrument för tillämpningen av hushållningsbestämmelserna och avvägningar mellan dem, är det stor risk att lokaliseringsprövningarna inte kan hantera kumulativa effekter av skilda projekt som sammantagna innebär en påtaglig skada på olika värden. ³

I flera domar rörande vindkraftsetablering inom riksintresse högexploaterad kustzon har Mark- och miljööverdomstolen i sina domskäl kommit fram till att när en åtgärd med betydande påverkan på landskapsbilden, och som föreslås i ett område med starka

¹ Proposition 1985/86:3 s.93

² Proposition 1997/98:45

³ MÖD 2001

bevarandeintressen, ska kommunens ståndpunkter normalt sett väga tungt i lokaliseringsfrågan mot bakgrund av kommunernas ledande roll när det gäller markplanering.

Mark- och miljööverdomstolen prövade anläggandet av en damm i området Siljan-Skattungen. Detta område omfattas av riksintresse för högexploaterad kust enligt fjärde kapitlet 2 § i Miljöbalken. Domstolen skriver i sitt domskäl att i propositionen till naturresurslagen anges det att när bestämmelserna för riksintresse högexploaterad kust ska tillämpas i ett visst ärende, måste man utgå från de samlade natur- och kulturvärdena som finns i hela det geografiska område som är berörts i ärendet. Domstolen menar därför att en naturlig utgångspunkt vid bedömningar enligt tredje och fjärde kapitlet i Miljöbalken är de planeringsinstrument som kommunerna och länsstyrelserna tagit fram.⁴

3 AVGRÄNSNING OCH SAMLAD BEDÖMNING

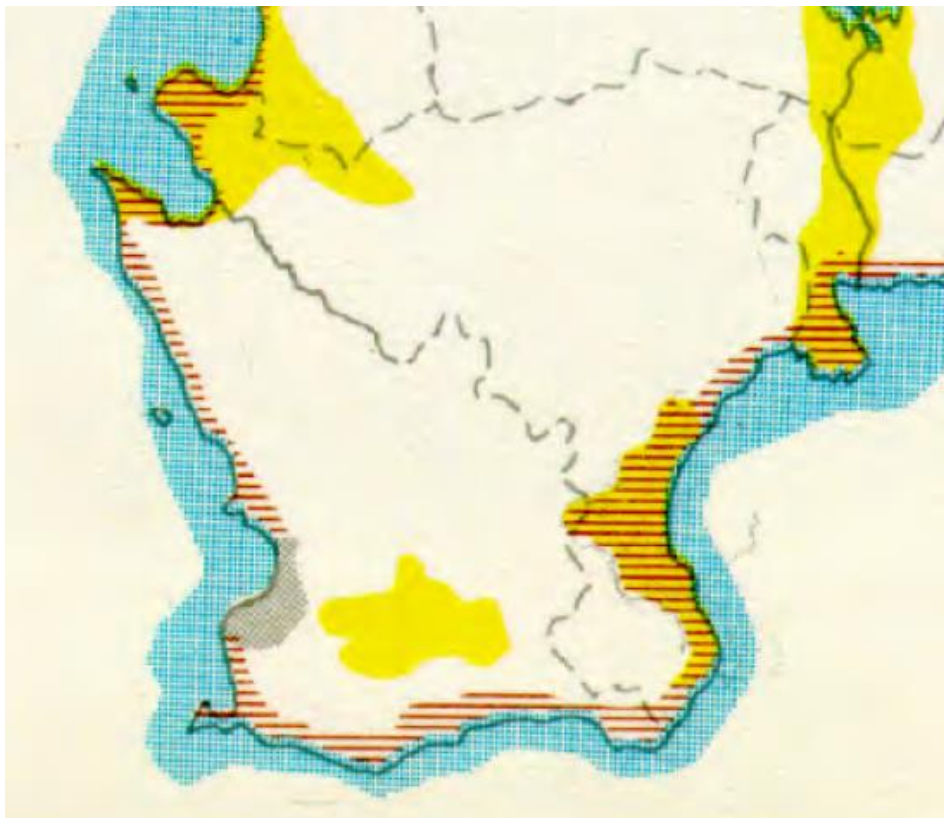
Länsstyrelsen i Skåne tog fram 2001 rapporten *Skånes Kustområden – ett nationallandskap* som i ett led att förtydliga riksintressets värden samt belysa de positiva kvaliteter som oexploaterade kustområden innebär för bland annat kommuner och turistnäringen. Rapporten skulle ge planeringsunderlag till kommunerna och skapa en diskussion kring en långsiktigt uthållig utveckling i kustzonen.

Länsstyrelsen skriver i rapporten att i miljöbalkens 4 kap. 4 § är kustzonens sträckning angiven. 4 § lyder "Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp.... får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse."

Skånes kust omfattas av den geografiska sträckningen, "Inom kustområdena och skärgårdarna Brofjorden till Simpevarp". I rapporten skriver Länsstyrelsen "att en mer detaljerad beskrivning av riksintressets avgränsning inte framgår av lagtexten utan här får vi gå till motiveringen till Naturresurslagen från 1987" och rapporten presenterar en kartbilaga, se nedan, från propositionen.⁵

⁴ MÖD 2007

⁵ Länsstyrelsen, 2001

Kustzonen enligt prop. 85/86 Naturresurslagen. (Länsstyrelsen Skåne, 2001)

Rapporten beskriver även en metod för bedömning av de samlade värdena inom kustlandskapet som grundar sig i Miljöbalken fjärde kapitel 1 §, "De områden som anges i 2-7 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse". I specialmotiveringen till naturresurslagen står att bebyggelse bör tillåtas först när det övertygande kan visas att grundsyftet med bestämmelserna - att skydda områdets samlade värden för naturvård och kulturminnesvård samt att värdena för turism och friluftsliv inte äventyras. Vidare beskrivs att de samlade värdena inte bör tolkas som enbart en sammanställning av de länsvisa naturvårds- och kulturmiljövårdsprogrammen utan ett vidare synsätt bör användas och att det innefattar även de övergripande landskapsbildsmässiga värdena och mer övergripande strukturer och samband i landskapet som har betydelse för landskapsekologi och kulturhistoria. De samlade natur- och kulturmiljövärdena beskrivs i rapporten utifrån följande fyra aspekter.⁶

- *landskapsbild,*
- *strukturer och samband,*
- *särskilda områden och objekt*
- *friluftsliv och turism.*

Utifrån dessa fyra aspekter kommer nulägesbeskrivningen i nästa kapitel följa.

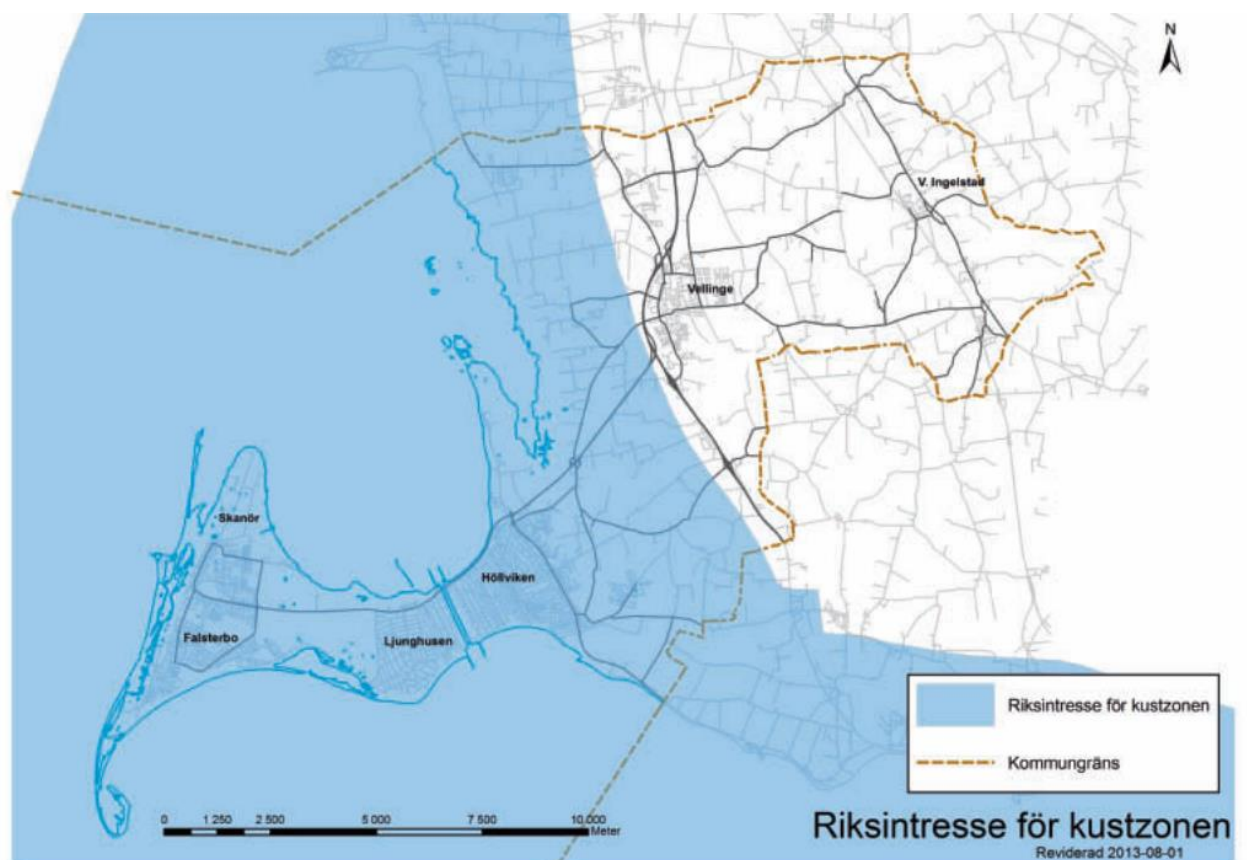
⁶ Länsstyrelsen, 2001

4 NULÄGESBESKRIVNING

4.1 KUSTSTRÄCKAN KÄMPINGE - TRELLEBORG

I sitt granskningsyttrande till detaljplanen Förbifart Kämpinge 9:26 m.fl. skriver Länsstyrelsen Skåne att det är för kuststräckan Kämpinge – Trelleborg som en samlad bedömning av påverkan på natur- och kulturvärden ska beskrivas. Kuststräckan från Kämpinge till Trelleborg sträcker sig från Höllviken och Kämpinge i väster till Trelleborg i öster. Längs med kustremsan sträcker sig områden för riksintresse naturvård och friluftsliv samt omfattar Kämpinge bukten, delar av Falsterbo samt kusten runt Falsterbo av Natura-2000 område.

I förhållande till det aktuella planförslaget är det framför allt den delen av kuststräckan inom Vellinge kommun och i närhet till Kämpinge by som är av betydelse.

Riksintresse högexploaterad kustzon - kuststräckan Kämpinge – Trelleborg (Vellinge kommun, Översiktsplan 2010-2050)

4.1.1 Landskapsbild

Kuststräckan Kämpinge – Trelleborgs landskapsbild karaktäriseras av ett öppet flackt landskap med lång horisont och beskrivs som flacka kuster med grunda havsområden och betade strandängar. I det öppna landskapet finns spridda element i form av gårdar, trädgångar, alléer och solitärträd. Byggnader och andra objekt framträder tydligt på mycket långt håll. Kusten höjer sig 5-10 meter ganska brant och har en smal strandzon. Landsvägen löper på strandvallen 50-100 meter in och direkt norr om vägen börjar det öppna odlingslandskapet med enstaka gårdar, alléer och dungar. Kyrkan i Maglarp framträder tydligt i landskapet och har fått sällskap av fem vindkraftverk. Bebyggelse finns

längs kustvägen med spridda hus och tätare ansamlingar i Skåre och Maglarp. Siktlinjer inåt land sträcker sig ca 2 kilometer ⁷

Från Kämpinge och öster ut mot Trelleborg sträcker sig landskapet Söderslätt. Detta landskap ingår i landskapstypen "låglänt odlingslandskap" och området domineras av ett öppet storskaligt åkerlandskap. Markanvändningen domineras av åkermark följt av betesmark. Bebyggelse och skog utgör endast några procent av ytan.

Strukturrationaliseringarna har drivits långt och många fastigheter har slagits samman till större enheter. Odlingshinder har tagits bort och området är kraftigt utdikad.

Bebyggelsemönstret domineras av mindre tätorter och byar. Dessa är ofta omgivna av äldre trädridåer vilket skapar variation i det annars öppna landskapet. Arealen allemansrättsligt tillgänglig mark är låg. Naturvärdena i området är generellt låga, men det finns undantag. Generellt är de knutna till olika typer av kulturelement såsom pilevallar, mägergravar, alléer, åkerholmar och gravhögar samt till höjderna i landskapet. I parker, kyrkogårdar, gårdsmiljöer och äldre trädgårdar finns gamla träd som är värdefulla för fladdermöss, insekter och lavar ⁸.

Väster om Kämpinge ligger Höllviken, Ljunghusen, Skanör och Falsterbo där bebyggelsen, som upptar en fjärdedel av landytan, till stor del är omsluten av tallskog ⁹. Kusterna utanför har en unik karaktär för Skåne som fördelar sig mellan sandstränder och dyner och våtare marskland där den betade marken sträcker sig ända ner till havet. I detta område används stora delar till rekreation med sommarhusbebyggelse, hästsportanläggningar och golfbanor. Stränderna utnyttjas också i stor utsträckning till rekreation året om med tonvikt på sommarhalvåret. Tillgängligheten till allemansrättslig mark utanför tätorten är begränsad då största delen av denna mark är skyddad som naturreservat och delar av den omfattas av inskränkningar i allemansrätten ¹⁰.

4.1.2 Strukturer och samband

Höllviken, Falsterbo-halvön tillsammans med Kämpinge by och Räng sand består av postglacial sand, en jordart med hög genomsläpplighet. Resten av kuststräckan mot Trelleborg består av lerig morän. Kuststräckan består till cirka 65% jordbruksmark där stora delar är klassad som +10 jordar sett till avkastning. Jordbrukslandskapet inom Vellinge kommun karaktäriseras av ganska tätt liggande byar och gårdar, men bara ett fåtal brukas som jordbruksföretag ¹¹.

En sökning på kuststräckan Kämpinge – Trelleborg i Artportalen ger cirka 15 000 rapporterade fynd i rödlistkategorier av alla artgrupper och mellan åren 2000 och 2023. I samband med planarbetet för detaljplanen Förbifart Kämpinge genomfördes en naturvärdesinventering hösten 2022 samt våren 2023. Inventeringen fann två naturvärdesobjekt samt 11 fynd av naturvårdsarter. Naturvärdesobjekten bedömdes utgöra klass 2 (høgt naturvärde) och klass 4 (visst naturvärde). Objektet med visst naturvärde bedömdes eventuellt utgöra en åkerholme med generellt biotopskydd. Den fridlysta växtarten klotullört upptäcktes i stora antal vid inventeringen våren 2023. En dialog med Länsstyrelsen Skåne kring biotopskyddsstatus för naturvärdesobjektet pågår i samband med planarbetet ¹². Vellinge kommuns naturvårdsprogram beskriver vikten av att värna och sköta småbiotoper på Söderslätt och för att utveckla slättens naturvärden bör fokus vara att skapa spridningskorridorer, skapa nya småbiotoper, öka kvaliteten på de

⁷ Länsstyrelsen 2001

⁸ Vellinge kommun 2015

⁹ Länsstyrelsen 2001

¹⁰ Vellinge kommun 2017

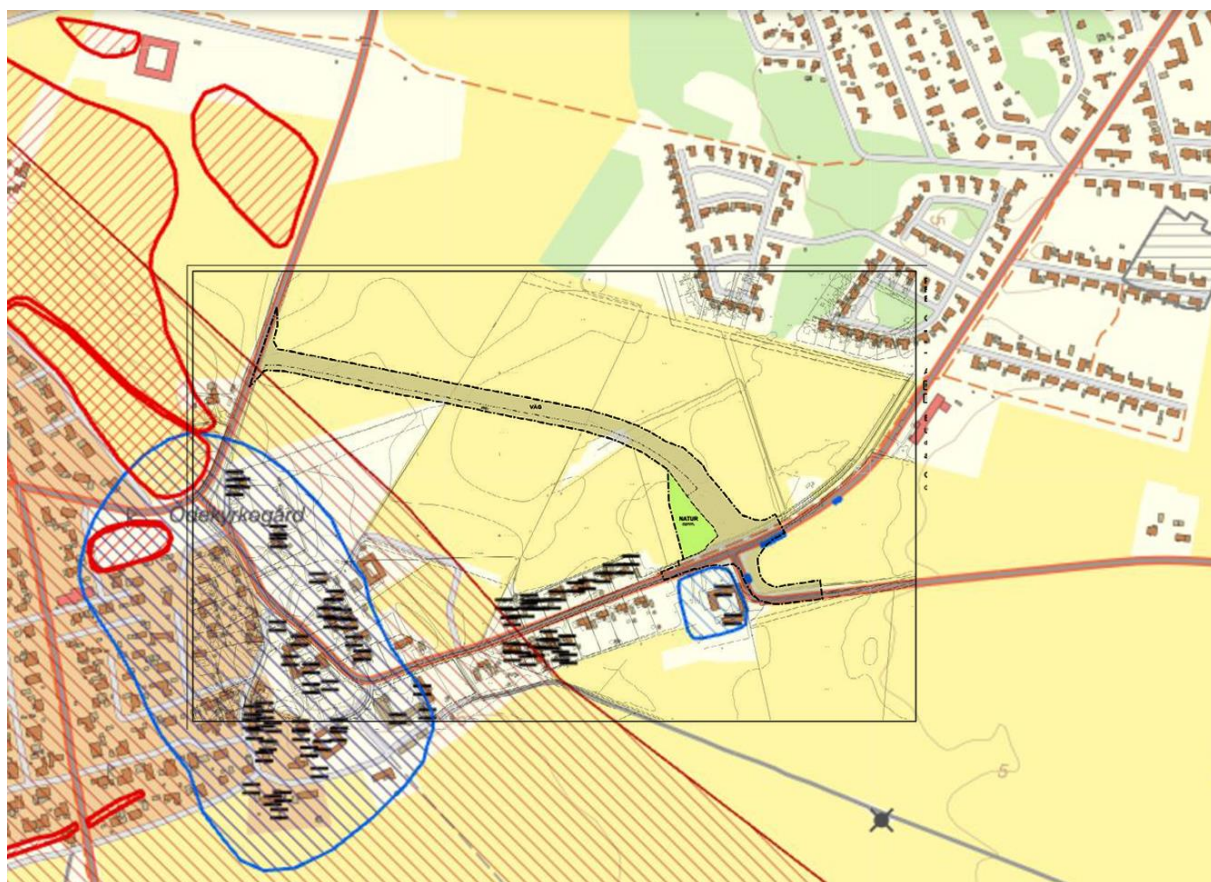
¹¹ Vellinge kommun 2017

¹² WSP, 2023

befintliga i form av riktade skötselåtgärder samt arbeta med bruksningsmetoder och punktåtgärder som gynnar biologisk mångfald ¹³.

Bebyggelsen har lokaliserats till enskilda gårdar eller gathus längs med vägar, vilket har bibehållit stora ytor för åkermark samtidigt som bebyggelsen samlats förhållandevis tätt. I större delen av Vellinge kommun överväger trots allt den lantliga karaktären med gårdar och byar sammanknutna av mindre vägar. Byar och större gårdar är i regel omgivna med äldre träd vilket skapar en enhetlig och rytmisk variation i det öppna landskapet. Betydande landmärken som kan ses på långt håll är sällsynta här och består främst av områdets många kyrktorn.

Karaktären kring Kämpinge by och Räng sand består idag av flack och öppen mark, dels odlad dels betad. Mot fonden västerut så avgränsas den öppna marken av växtligheten och bebyggelsen i Kämpinge Gamla by och mot nordväst av växtligheten och bebyggelsen i Räng sand. Både äldre och yngre bebyggelse utgörs i huvudsak av vita fasader med röda tak. I de bebyggda områdena finns det högre växtlighet och alléer.

Planområdet inlagt på länsstyrelsens webgis med olika kulturmiljöskikt. Bilden visar att planområdet endast direkt berör "möjliga fornlämningar". Röd skraffering är fornlämningar, blå skraffering är möjliga fornlämningar, brun skraffering är kulturmiljöstråk och svarta streck visar bebyggelse som är skyddad för sina kulturhistoriska värden. Källa: Länsstyrelsens Webgis, bearbetning WSP.

För Sydvästkusten, mellan Malmö och Trelleborg, nämns sambandet mellan byar och strandängar vid kusten som karaktärsdrag samt att området idag domineras av ett skifteslandskap med utskiftade friliggande gårdar i helåkersbygd. Som kärnvärden nämns Stora Hammars kyrkby och strandzonen längs Kämpingebukten.

Kämpinge strandbad utgör ett 100–200 meter brett område i anslutning till Falsterbokanalen och består av sandstrand där vind och vegetation gemensamt byggt upp

¹³ Vellinge, 2015

ett kustparallellt dynsystem innanför ett ca 25-50 m brett strandplan. Både stranden och dynerna är av mycket stort värde för rekreation, främst som badplats.

Räng sand beskrivs som ett hedartat område i anslutning till bebyggelsen och kännetecknas av sandstarrvegetation med rödven, strandråg och hedblomster samt inslag av ljunghedsfragment med bland annat backsippa och öppna sandytor med borsttåtel och monke.

Stranden i Fredshög är bitvis stenig. Mellan den steniga kusten och den torrängsartade betesmarken ovanför växer ruggar av vass och i dessa förekommer strandmolke. Vid stranden växer också ett av det östligaste kända beståndet av dansk iris ¹⁴.

4.1.3 Särskilda områden och objekt

Inom kuststräckan Kämpinge – Trelleborg är det tre särskilda områden och objekt; *Kämpingebukten* och *St. Hammar* samt *Skegrie*.

Kämpingebukten är en smal strandzon längs sydkusten bestående av strand- och gräshedsvegetation. Litorinavallen, en strandvall som bildades för ca 6 000 år sedan, löper längs kusten och är av geologiskt intresse samt hyser många fornlämningar. Kustvägen går på denna strandvall och landskapet norr om kustvägen är uppodlat, medan söder om vägen är landskapet ohävdad eller utnyttjas för bete. Kusten närmast Kämpinge är ett välbesökt strövområde. Vegetationen varierar med torrängar, ljunghed, stäppartad torräng och mindre partier havsstrandäng. Kusten mellan Kämpinge och Trelleborg består av och Längst i öster vid Stavstensudde finns en golfbana med inslag av strandängar och våtmarker som hyser en rik flora och fauna.

Skåre läge är ett fiskeläge några kilometer väster om Trelleborg. Öster om fiskeläget ligger Skåre skansar som är ett fortifikationssystem anlagt under tidigt 1700-tal. Fiskeläget har ålderdomlig prägel och omges av modern bebyggelse.

Vid Kurland norr om golfbanan finns ett gravfält. St. Hammar är en slättbygd med välbevarad medeltida kyrka och tillhörande kyrkby. Ett landskap som allt sedan förhistorisk tid varit agrart präglad. Viktigt visuellt samband mellan gamla kyrkan, kyrkbyn och möllan.

Skegrie är del i större landskapsavsnitt på Söderslätt av betydelse för kulturmiljövården. Här finns bland annat stendös, holländare (kvarn) och en mångfald av fornlämningar, medeltidskyrkor, byar och det av skiftet skapade landskapet ¹⁵.

4.1.4 Friluftsliv och turism

Områdets största betydelse för friluftslivet är badstränder längs näset. Från Skanörs revlar till Kämpingebukten finns några av landets bästa badstränder med rent vatten och tilltalande sandstränder. De rika naturmiljöerna har även mycket övrigt att erbjuda de naturintresserade med speciell flora och fauna.

De kulturhistoriska miljöerna lockar också många besökare med de gamla städerna Falsterbo och Skanör, kyrkor och fornlämningar. Områdets stora betydelse under vikingatid och de arkeologiska lämningar som hittats i Foteviken från denna tid har resulterat i Vikingamuseet strax norr om Höllviken.

För fritidsbåtar finns hamnar i Skåre, Skanör, Falsterbokanalerna ¹⁶. Fredshög är kustområdet öster om Kämpinge som gränsar till Trelleborgs kommun och är ett populärt rekreationsområde. Många besökare promenerar i området året runt. De obebyggda

¹⁴ Vellinge 2015

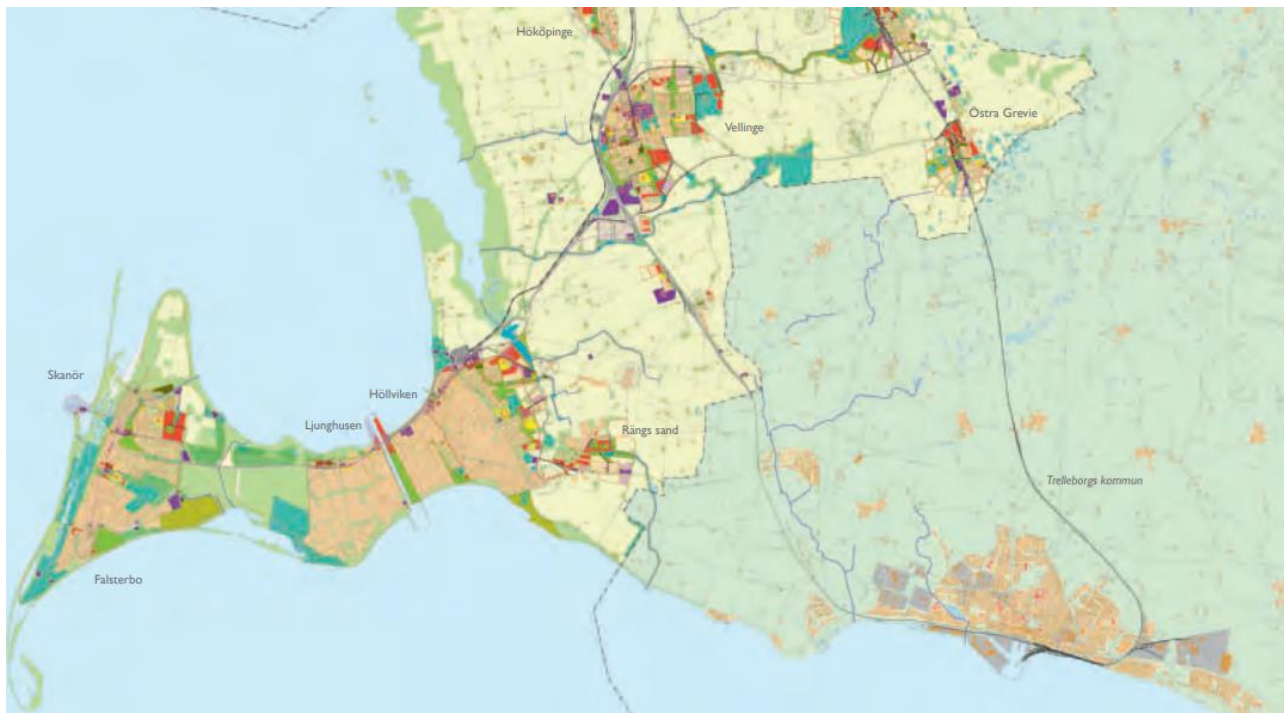
¹⁵ Länsstyrelsen 2001

¹⁶ Länsstyrelsen 2001

delarna av Räng sand är viktiga närrekreationsområden och används flitigt av de boende i byn ¹⁷.

5 FRAMTIDA UTVECKLING FÖR KUSTLANDSKAPET

Av Vellinge kommuns översiktsplan framgår kommunens intentioner för markanvändningen inom kuststräckan för perioden 2010 – 2050. Kuststräckan utgör två utpekade områden i översiktsplanen *Höllviken, Kämpinge by och Räng sand* samt området *jordbruksmarken mellan tätorterna*.

Utnytt från Översiktsplan 2010-2050, Vellinge kommun - Markanvändningskartan

Räng sand beskrivs i översiktsplanen att byggas ut gradvis och förstärka sin karaktär av att vara en egen lantlig by i nära kontakt med Höllviken. Vidare att orterna inte får växa samman utan det öppna landskapet och siktstråket ska värnas. Räng sand föreslås växa försiktigt som en by med egen identitet. Samtidigt visar översiktsplanen på vikten av att bevara det öppna siktstråket mellan Höllviken och Räng sand.

En ny vägsträcka föreslås för att avlasta trafiken genom Kämpinge by och förbättra trafiksituationen i Räng sand. Vägen byggs som en förlängning av Skegrievägen fram till landsväg 585, vilken även bildar gräns för utbyggnaden av Höllviken i öster.

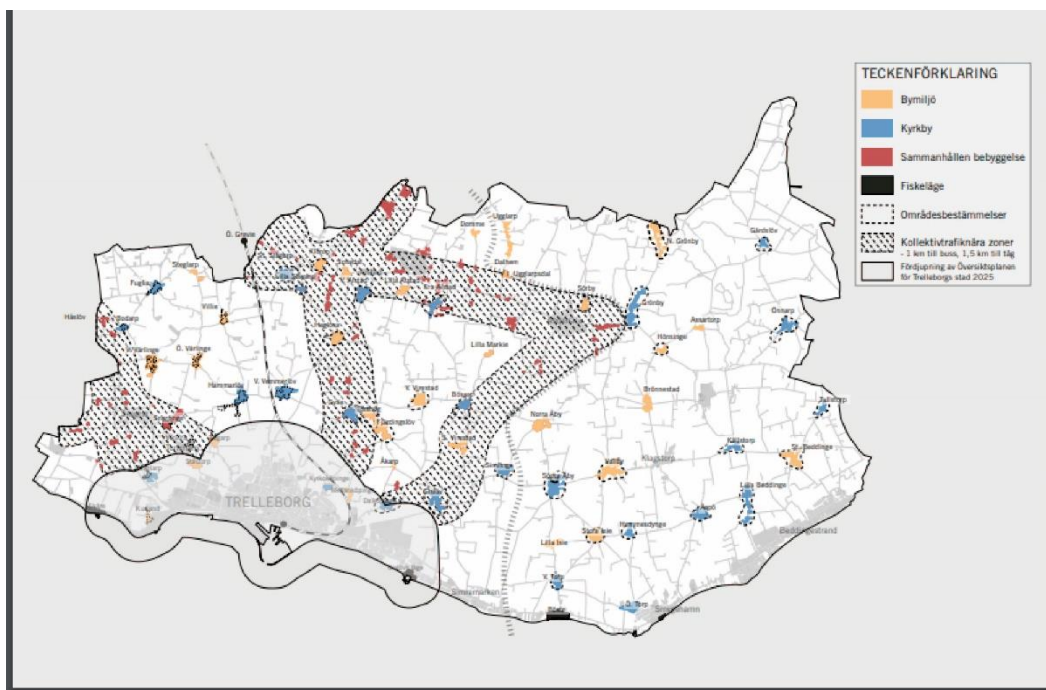
För jordbruksmarken mellan tätorterna i Vellinge kommun beskriver översiktsplanen att byarna, kyrkbyarna och de större gårdarna behöver skyddas för att kunna bevara och tillvarata deras kulturhistoriska identitet, skala, boendekvaliteter samt deras goda förankring och anpassning till omgivande landskap. Därtill tar översiktsplanen upp att ute i jordbrukslandskapet ligger det kulturhistoriskt värdefulla "öar" bestående av kyrkbyar och gårdar med tillhörande trädgårdar och småbiotoper som till exempel pilevallar, alléer,

¹⁷ Vellinge, 2015

småvatten och mangelgravar som är viktiga både för att bevara den biologiska mångfalden och som synliggör vår historia. Strändernas värde som rekreationsstråk understryks i Vellinge kommuns översiktsplan genom att de ges ett prioriterat underhåll under hela året. Det finns ett behov att utveckla och förbättra infrastrukturen i kommunen, vilket kommer att innebära att mark kommer tas i anspråk. Olika intressen ställs mot varandra och avvägningar och beslut kommer grundas på och följa gällande planer, restriktioner och bestämmelser för att värna om befintliga värden och utveckling av nya.

Enligt översiktsplanen ska marken mellan tätorterna, "den goda jorden", med sina tilltalande fria öppna vidder ska värnas för att hushålla med mark och säkerställa hållbar utveckling med en även i framtiden lönsam produktion. Det beskrivs att målet för den föreslagna utvecklingen är att främja bebyggelsestruktur av flerkärnighet i kommunen genom att tillvarata de olika tätorternas och byarnas egenvärden och bevara deras distinkta gränser ut mot det fria odlingslandskapet. Det framhålls i översiktsplanen att orterna inte ska växa samman, utan fortsätta att utvecklas till egna tydliga enklaver med egen identitet som ligger ute i det öppna jordbrukslandskapet.

Översiktsplanen, Framtidens Trelleborg 2028, beskriver hur den tillkommande bebyggelsen på landsbygden ska lokaliseras till befintliga byar. Att komplettering ska ske i "luckor" alternativt i bebyggelsens fortsättning utmed landsvägar. Översiktsplanen beskriver att tydliga mellanrum mellan byar ska behållas och mellan byarna ska jordbruksproduktionens långsiktiga intressen prioriteras. Dock att tillkommande bostadsbebyggelse kan i undantagsfall lokaliseras mellan byar och att ny bostadsbebyggelse utanför byarna ska prioriteras till redan sammanhållna bebyggelse i kollektivtrafikhärlöna zoner i de västra delarna av Trelleborgs kommun. Det står vidare i Trelleborgs översiktsplan att längs med kusten ska ny bostadsbebyggelse lokaliseras till orterna eller byarna. Siktlinjer och släpp mellan bebyggelsen ner mot havet ska bevaras.

Utsnitt ur Översiktsplan Framtidens Trelleborg 2028 – riktlinjer för tillkommande bebyggelse på den stadsnärlö landsbygden

6 ALTERNATIV

6.1 HUVUDALTERNATIV

Huvudalternativet innebär att ny detaljplan genomförs i sin helhet. Vägen tar jordbruksmark i anspråk och korsar ett naturvärdesobjekt med visst naturvärde samt en vallåker där den fridlysta arten klotullört har påträffats. Eventuellt utgör naturvärdesobjektet en åkerholme. En naturvärdesinventering har genomförts i samband med planarbetet och dispens från biotopskyddet samt från artskyddet har sökts hos Länsstyrelsen Skåne.

Karta över påträffade naturvärdesobjekt (t.v) samt över förekomst av klotullört (t.h)

Enligt detaljplanen ska en trädallé anläggas längs med vägens södra sida och denna kommer omfattas av biotopskydd när träden är 30 år eller vuxit sig tillräckligt stora (20 cm i stamdiameter). Syftet är att avlasta Räng Sandsvägen genom Kämpinge by vilket kommer skapa en mer säker trafiksituation. En gång- och cykelväg möjliggörs längs med den planerade vägen och regionbusslinjen föreslås förläggas längs med vägen där även hållplatser förläggs.

6.2 ALTERNATIV UTFORMNING OCH LOKALISERING

En alternativ utformning och lokalisering av vägen har studerats och påverkan på natur- och kulturvärden samt i anspråkstagen jordbruksmark bedöms inte minska vid andra alternativ. Ingen alternativ lokalisering av vägen har bedömts vara skälig för detaljplanens syfte.

6.3 NOLLALTERNATIV

Nollalternativet ska spegla den sannolika utvecklingen av området om detaljplanen inte genomförs. I det här fallet innebär nollalternativet att jordbruksmarken mellan Räng Sandsvägen och Kämpingevägen bibehålls och fortsätter brukas för jordbruksändamål.

7 KONSEKVENSER

7.1 KONSEKVENSER PÅ DE SAMLADE NATUR OCH KULTURVÄRDEN

7.1.1 Huvudalternativ

Vid ett genomförande av detaljplanen kommer det få en påverkan på naturvärden och kulturvärden. Påverkan på naturvärden sker i form av ett irreversibel i anspråkstagande av jordbruksmark samt påverkan på vallåtern där den fridlysta arten klotullört har påträffats och en gräsmark med visst naturvärde. Den befintliga jordbruksmarken kommer att delas upp då vägen skär igenom vilket kan innebära att det blir svårare att bruka den kvarvarande marken för jordbruket. Vägen kommer utgöra en barriär genom landskapet. Trädallén som anläggs längs vägens södra sida kommer fungera som en spridningskorridor växter och djur. Baserat på det stora antalet inrapporterade fynd i artportalen inom hela kuststräckan bör påverkan vara begränsad endast till närområdet.

Detaljplanen kommer ha en påverkan på landskapsbilden i närområdet då vägen kommer vara synlig från de omkringliggande vägarna samt för boende i Kämpinge by och Räng sand. Vägen kommer inte vara synlig på ett längre avstånd inom kustlandskapet. En cirkulationsplats kommer anläggas i anslutningen till Räng Sandsvägen och Skegrievägen. Detta innebär att några få äldre fastighets- och bruksgränser bryts av vilket medför små negativa konsekvenser.

En cirkulationsplats läggs i en korsning där det i närheten finns en äldre kulturskyddad gård vilket påverkar upplevelsen av det traditionella landskapet negativt, vilket bedöms medföra små till måttliga negativa konsekvenser.

Detaljplanen möjliggör inte för någon byggnad att uppföras, dock föreslås två busshållplatser att flyttas till vägen. Planen kommer ha en positiv inverkan på landskapsbilden då en trädallé, en ny struktur, tillskapas i området som ska anläggas längs vägens södra sida. Detta kommer följa strukturen för landskapet Söderslätt där äldre trädridåer skapar variation i det annars öppna landskapet.

Vägen kommer att avlasta trafiken inne i den kulturskyddade gamla Kämpinge by vilket är positivt för upplevelsen i denna, det medför måttligt positiva konsekvenser för kulturmiljön.

De värdefulla objekten och områdena inom kustlandskapet bedöms inte påverkas negativt av detaljplanen. vägen är begränsad till sin storlek och ligger på avstånd från de regionala och nationella intressen som finns i området, den bedöms inte påverka de uttalade karaktärsdrag som beskrivs för dessa.

Detaljplanen kan ha en positiv inverkan på utvecklingen för turismen och friluftslivet då infrastrukturen inom kustlandskapet förbättras och medför ökade möjligheter för smidigare resor. Möjligheter till närrekreation vid Kämpinge by och Räng sand bedöms inte påverkas i större utsträckning. Det rörliga friluftslivet i form av strövande, bad, fiske och cykling kommer inte att hindras av planen då en ny gång- och cykelväg möjliggörs längs med vägen.

7.1.2 Nollalternativ

Nollalternativet innebär att jordbruksmarken mellan Räng Sandsvägen och Kämpingevägen bibehålls och fortsätter brukas för jordbruksändamål. En del av denna mark utgör en vallåker där en stor förekomst av klotullört har påträffats samt en gräsmark som har visst naturvärde. Jordbruksmarken är en monokultur och har ett lågt natur- och biotopvärde. Vallåkern samt gräsmarken har naturvärden som skulle bibehållas.

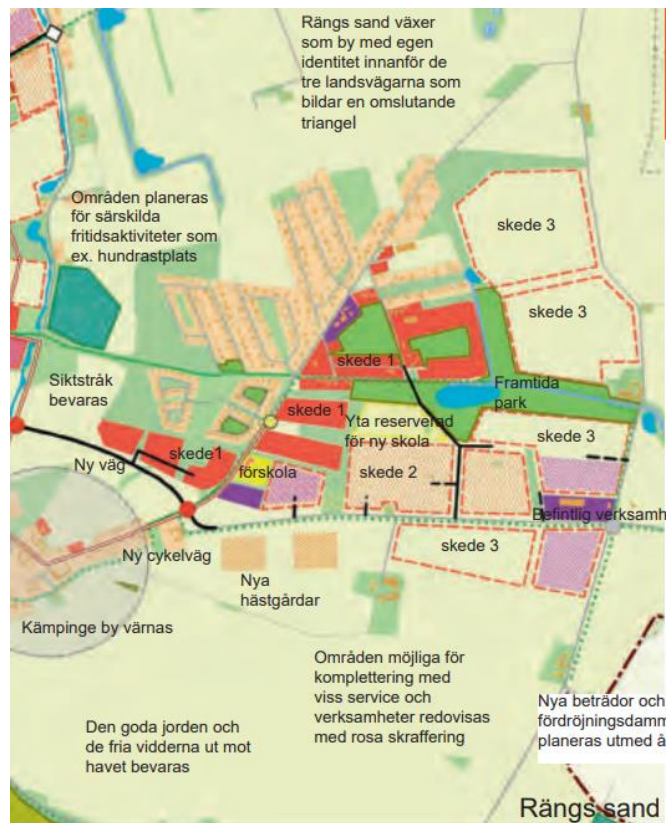
Landskapsbilden skulle bibehålla dagens karaktär men den skulle inte heller utvecklas.

Trafiksituationen i Kämpinge by kommer fortsatt att försämrast då trafikmängderna ökar samtidigt som vägen genom Kämpinge by är fortsatt underdimensionerad. Detta kan få följdverkningar genom kustlandskapet när trafiken väljer andra färdvägar.

7.2 KUMULATIVA EFFEKTER

Den största faran för helhetsvärdena är splittring genom att många mindre projekt, som var och ett för sig inte påtagligt skadar området, tillsammans förstör den skyddsvärda helhetsbilden. Det är svårt att i enskilda lokaliseringsprövningar ta hänsyn till framtida och kumulativa effekter från olika projekt som sammantaget kan påtagligt skada och det måste ske genom den övergripande fysiska planeringen. Till stor del är det estetiska värden och allmänhetens möjlighet till naturupplevelser som ligger i fokus. Det innebär att man vid skadebedömningen måste se till vad som är en lämplig utveckling inom ett större område och inte enbart hur verksamheten påverkar den närmaste omgivningen. Med beaktande av de geografiskt vidsträckta områden som berörs är det naturligt att inte alla delar är lika värdefulla. Syftet med reglerna är inte att helt undanta områdena från exploatering utan att försöka samla den på sådant sätt att landskapsbilden inte förstörs.

I sitt granskningsyttrande till detaljplanen Förbifart Kämpinge ansåg Länsstyrelsen Skåne att det finns en risk för kumulativa effekter och att detaljplanen kan komma att ge incitament för att fortsatt bebygga kustzonen vilket ytterligare kan påverka riksintressevärdena. I granskningsyttrande till översiktsplanen skriver Länsstyrelsen Skåne *"att utbyggnad söder om Hövdingavägen i Räng sand och dess tänkta förlängning strider mot riksintresset för kustzonen eftersom den innebär en omfattande utbyggnad mot havet samt att utbyggnadsförslaget med bebyggelse söder om Skegrievägen i Räng sand strider mot riksintresset för kustzonen eftersom utbyggnaden sker på oexploaterade jordbrukslandskapet söder om befintlig väg, som idag fungerar som barriär. Den föreslagna bebyggelsen innebär ett intrång i den öppna kuststräckan mellan Kämpinge och Trelleborg."*

Utsnitt ur Vellinge kommuns översiktsplan 2010-2050.

I gällande översiktsplan för Vellinge kommun, översiktsplan 2010-2050, är ett utbyggnadsområde för bostäder utpekad norr om vägen, direkt söder om Räng sand. En utbyggnad av vägen samt det utpekade bostadsområdet skulle få en måttlig påverkan på landskapsbilden i närområdet. Bostadsområdet skulle uppföras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse inom Räng sand vilket skulle upplevas som en fortsättning på en befintlig tätort. Upplevelsen av Räng sand och Kämpinge by som åtskilda skulle inte påverkas påtagligt. Utbyggnadsområdet skulle inte heller påverka de i översiktsplanen utpekade siktlinjerna mellan Räng sand och Höllviken. Vägen och det utpekade bostadsområdet skulle främst ha en påverkan på den mark som tas i anspråk och innebära en förlust av jordbruksmark och naturvärden lokalt. Det skulle dock inte påverka naturmiljön i en större omfattning i kustlandskapet. Positiva effekter för naturvärden och den biologiska mångfalden skulle uppstå av trädallén längs vägen samt eventuella kompensationsåtgärder inom bostadsområdet.

Öster om Räng Sandsvägen, i förlängning till Hövdingevägen samt söder om Skegrievägen, föreslås två utbyggnadsområden i översiktsplanen. Länsstyrelsen bedömer att dessa utbyggnadsområden kan riskera påtaglig skada på riksintresset högexploaterad kust. Effekterna av att alla utpekade utbyggnadsområden i anslutning till Räng sand byggs ut kommer ha en påverkan på natur- och kulturvärden lokalt, som kan vara negativ, men de kommer inte ha en större påverkan på de samlade värdena i kustlandskapet.

Det finns positiva effekter för befintliga natur- och kulturvärden inom kustlandskapet av att framtida utbyggnadsområden förläggs i Räng sand. Genom att den byggnation som sker inom kustlandskapet hålls sammanhållen till befintliga bostadsområden kan värdefulla områden och objekt som är känsliga undantas från ny bebyggelse i dess närhet. Det

utpekade området söder om Skegrievägen är lokaliserat längs med vägen, likt mycket av bebyggelsen i Räng sand och Kämpinge. Landskapsbilden kommer att påverkas, speciellt av utbyggnaden söder om Skegrievägen, samtidigt kommer de i översiktsplanen utpekade fria vidderna ut mot havet bevaras.

Friluftslivet och turismen kan gynnas av en de utpekade utbyggnaderna då den möjliggör för ett större underlag för turismen längs kustlandskapet. Boende och service i närhet till kusten skapar förutsättningar för att kustlandskapet ska nyttjas och brukas året om. Det kan locka besökare utanför kommunen till att besöka kustlandskapet och ta del av dess natur- och kulturvärden.

8 SLUTSATER

Översiktsplanen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. ÖP:n spelar en central roll i kommunernas arbete att formulera strategier för en långsiktigt hållbar utveckling. Utifrån den metoden som beskrivs i rapporten Skånes kust – ett nationallandskap (Länsstyrelsen 2001) är det möjligt att bedöma de samlade värdena i kustlandskapet. De befintliga naturvärdena värdena bedöms i huvudalternativet att påverkas negativt endast i detaljplanens närområde, dock krävs dispens från artskyddet samt från biotopskyddet. Huvudalternativet bedöms även innebära positiva effekter både lokalt samt för riksintresset som helhet. Nollalternativet, att den nuvarande markanvändningen består, bedöms inte ha en negativ påverkan lokalt men inte heller en positiv effekt på kustlandskapet som helhet.

Baserat på den ovan samlade bedömningen av natur- och kulturvärden i kustlandskapet Kämpinge – Trelleborg och förmodande konsekvenser, utgör den utpekade utvecklingen i översiktsplanen en lämplig utveckling av Räng sand och av kustlandskapet som helhet. De föreslagna utbyggnadsområdena öster om Räng Sandsvägen möjliggör för en tillväxt av bostadsbebyggelse i anslutning till en befintlig bostadsbebyggelse samtidigt som intrånget i kustlandskapet minimeras då bebyggelsen samlas. Genom att värdefulla områden och objekt i det övriga kustlandskapet undantas från större utbyggnadsområden så minskas olägenheterna.

De kumulativa effekterna som kan uppstå i och med en utbyggnad av det utpekade bostadsområdet norr om vägen samt de utpekade utbyggnadsområdena öster om Räng Sandsvägen, bedöms inte heller påverka kustlandskapets samlade natur- och kulturvärden negativt utan endast påverka lokala värden. Utbyggnadsområdena bedöms bidra till positiva effekter inom kustlandskapet när bebyggelsen samlas kring befintliga bebyggelseområden och värdefulla områden kan undantas från bebyggelse. Detta gäller både kulturhistoriska objekt och områden inom kustlandskapet så som stråk och samband i landskapet och för den biologiska mångfalden samt för det rörliga friluftslivet.

Sammanfattningsvis bedöms inte utbyggnaden av vägen kunna medföra en påtaglig skada på riksintresset högexploaterad kustzon.

9 REFERENSER

Länsstyrelsen Skåne, Skånes kust – ett nationallandskap, 2001

Mark- och miljööverdomstolen dom 2001-10-31 i mål nr M 9540–99

Mark- och miljööverdomstolen dom 2002-01-18 i mål nr M 1391-01

Mark- och miljööverdomstolen dom 2007-11-20 i mål nr M 8867-06

Vellinge kommun, Översiktsplan 2010-2050, aktualiserad 2017-12-06

Vellinge kommun, Naturvårdsprogram, 2015

Vellinge kommun, Kulturmiljöprogram, 2019-04-24

WSP, Naturvärdesinventering – Förbifart Kämpinge, 2023

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 55 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Vi planerar, projekterar, designar och projektleder olika uppdrag inom transport och infrastruktur, fastigheter och byggnader, hållbarhet och miljö, energi och industri samt urban utveckling. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB
Jungmansgatan 10
211 11 Malmö
Besök: Jungmansgatan 10

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
wsp.com

